

Tolste Møde.

Den 30te Juli 1846.

(Abrahamson: Andr. om Nedsættelse af Bygningsafgiften. Slutning.)

Proponenten: Som jeg haaber, vil der snart blive Leilighed for mig til nærmere at gaae ind paa Sagen om Indførelsen af almindelig Børnepligt og Følgerne deraf, og jeg troer, det vil være Forsamlingen med, naar jeg ikke her indlader mig paa at besvare de Yttringer, som af den foregaaende Taler ere fremsførte imod mig. Overalt maa jeg tilføje, at jeg ikke finder det aldeles rigtigt at referere Ord, som ere brugte i en anden Anledning, for at deducere, at jeg ikke burde have fremkommet med det foreliggende Andragende. Er det saa, at de Borgerclasser, som jeg nærmest har haft for Øie ved mit Andragende, trænge haardt til den Rettelse i Skattebyrden, som jeg har bragt i Forslag, saa mener jeg, at deres Krav paa en saadan Skattenedsættelse er velgrundet i Sagen selv, om man end, naar Sagen om almindelig Børnepligt kommer under Forhandling, virkelig skulde udtale sig for en Forøgelse af det nærværende militaire Budget; jeg skal derfor ikke opholde Forsamlingen ved videre at indlade mig paa de af den forrige Taler fremsatte, efter min Formening ikke herhenhørende, Bemærkninger, men opstøtte til Tid og Sted, hvad muligen da maatte blive nødvendigt; men jeg skal kun bemærke, at jeg, ved at indgive mit Andragende, er gaaet ud fra det Tryk, som Bygningskatten udøver paa Fleertallet af Borgerne i den Riksbud, hvor jeg har hjemme, og at jeg, ved at motivere Indstillingen, maatte give, hvad jeg havde, det jeg kjendte, og at det derfor har faaet Udseende af, at jeg kun talte for Provindsbyerne, men at jeg som jeg her maa gjentage, ganske vist ikke kan have noget imod, at den Comitee, som maatte blive nedsat over Sagen, behandler denne saavel for Riksbudens som for Riksbudernes Vedkommende.

Den kongelige Commissarius: Det forekommer mig, at der fra den ærede Proponents Side har fundet nogen Misforstaaelse Sted af mine foregaaende Yttringer; men da denne

dag ei er betydelig, og ubetvivl vil af sig selv bortfalde, naar Forhandlingerne læses i deres Sammenhæng, skal jeg ikke dermed opholde Forsamlingen.

Ved den derefter foretagne Afstemning, om man ved en Comitee skulde prøve det foreliggende Andragende, blev det, med 54 Stemmer mod 6, besluttet, at ingen Comitee skulde nedsættes.

Mødet blev derpaa hævet, efterat det næste Møde var berammet til den følgende Dag Kl. 10.

Trettende Møde.

Den 31te Juli 1846.

63 Medlemmer vare tilstede.

Protocolen for forrige Møde blev oplæst og vedtagen.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget følgende private Andragender:

44) Overretsprocurator Christensen: Andragende fra Riksbudens Amts Landcommunalforening om Revision og Udvikelse af Landcommunalanordningerne.

45) Provst Plesner: Andragende fra 19 Præster i Møns og Baarsø Herreder om Afgang for Skolelærere til Pension af det almindelige Pensionsfond;

46) Samme: Andragende fra en Comitee af Laaland-Falsters Skolelærere om Foranstaltninger til Folke-Skolevæsenets Fremme;

47) Samme: Andragende fra en Comitee af sjællandske Skolelærere om Foranstaltninger til Folke-Skolevæsenets Fremme;

48) Arvefæster Schroll: Andragende fra Sognefoged Rasmus Hansen i Bantinge om Forbestemmelse for Godtgørelse for vedkommende Jordeier ved Skolestiers Anlæggelse;

49) Overretsprocurator Christensen: 8 Andragender fra Rjøbenhavns Amts Landcommunalforening, og Beboerne i forffjellige Sogne i Sjælland om almindelig Bærnepligts Indførelse eller en ny Udskrivningslov, fælles for alle tilvørende unge Mænd.

Præsidenten meddeelte endvidere Forsamlingen, at han havde modtaget Komitee-Betænkning i Sagerne, 1) betræffende Udkaft til en Placat, angaaende nærmere Bestemmelser om Retsbetjentenes Betaling i Anledning af Licitations- og Taxations-Arbejde ved visse Beiarbeider, og 2) betræffende Udkaft til en Anordning, angaaende Udvidelse af den i Fdg. 13de Mai 1769 og 22de Novbr. 1837 Selveiere tilstaaede Testationsfrihed.

Den kongelige Commissarius forelagte derefter Forsamlingen et Udkaft til en Anordning angaaende en forandret Inddeling af Rigsbankbalerne, idet han meddeelte dets Indhold, og gav en kort Fremstilling af de Motiver, hvorpaa det er bygget.

Til at prøve dette Lovudkast nedsattes der en Komitee, og efterat Antallet af dens Medlemmer var bestemt til tre, valgtes dertil: Prof. David med 57 Stemmer, Kammerherre Scavenius med 52, Grosserer A. Hansen med 43.

Derpaa oplæste Cancelliraad Hunderup det af ham indleverede Andragende fra endeel Beboere paa Færøerne om Indførelse af en Folkerepræsentation paa Færøerne.

Dette Andragende lyder saaledes:

Undertegnede Beboere paa Færøerne henvende sig til Høisternes Stænderforsamling med den ærbødige Anmodning, at den vil indgaae til Hs. Majestæt Kongen med en allerunderdanigst Indstilling om, at der paa Færøerne oprettes et Folkething til at give Raad med Hensyn til Landets Lovgivning, og Communalraad til at deeltage i Landets Bestyrelse, idet vi tillade os at anføre følgende Grunde for vort Ønske.

Færøerne frembyde ikke blot megen Forffjæl-

lighed med Hensyn til Danmark, men indeslutte ogsaa i sig en stor Mængde indbyrdes Eiendommeligheder, som have deres Grund deels i Deres forffjellige Bestaafenhed, deels i særegne Brug og Sædvaner, som det isolerede Øboerliv har fremkaldt og vedligeholdt. Uagtet derfor det ringe Omfang, Landet har, og den selv forholdsvis ringe Befolkning, der beboer det, findes der, navnlig i Landbovæsenet, en Mangfoldighed af Forholde, som i Bestyrelse og Lovgivning maaetages i Betragtning, men hvortil en nøiagtig og sikker Kundskab ikke kan findes, uden i en Forsamling af Udvalgte fra Landets forffjellige Egne.

For disse Forholde findes der kun faa og ufuldkomne Love; men jo mindre de ere bestemte ved Love, desto større maa Trangen være til at spørge Stedtyndige tilraads, for at det kan blive muligt at ordne dem efter Billighed og Landskif. Deels altsaa, for i Landets Bestyrelse at erstatte manglende Love, deels for, saavidt muligt, at give nye, er det nødvendigt, at Landets bedste Kræfter forenes og benyttes i en Folkerepræsentation.

Vende vi os fra Forholdene, der skulle styres, til dem, der skulle styre dem, ville vi kun erindre om, at Færø modtager sine Embedsmænd aldeles ubekjendte med Landet, og at deres Ophold her i et langt Tidsrum kun har været af kort Varighed, oftere saa kort, at de have attraaet og erholdt Ansættelse i Danmark, saasnart man kunde forudsætte, den fornødne Kundskab var erhvervet, for at virke i deres Stilling med Dygtighed — vi behøve kun at erindre herom for at godtgjøre, at deres Kundskab trænger til at fuldstændiggjøres og deres Virken til at ledes.

Under en saadan Mangel, paa den ene Side paa Lovbestemmelser, paa den anden Side paa nøiagtig Kundskab til Forholdene, vil nogen Billighed i Bestyrelsen ikke kunne undgaaes, og, i Tilfælde af hyppige Personalforandringer, indtræder let en skadelig Vælling; men til at paatale det Urigtige, som saaledes kunde bringes i Udførelse, og sætte Grændser for dets Fortsættelse, savnes lige saa meget Vidler, som til at lede den manglende Kundskab, inden Beslutningen er fattet. Vi ere langt fjærne fra Regjeringens Sæde, og kunne kun med Døffrelse af megen Tid henvende os til Hs. Majestæt Kongen selv, eller Høistsamtes Regjeringscollegier; vi mangle det Børn

mod Misbrug, som Pressen giver; og vi mangle endelig al Afgang til Raadsførelse med Lovkyndige udenfor Embedsstanden.

Jøse vi nu hertil, at Folkets Retsbevidsthed er i kjendelig Udviikling, at det føler de antydebe Mangler, og troer, at selv den redeligste Villie hos dem, som lede Landets Styrelse, ikke har kunnet eller vil kunne raade Bod paa dem, men at de nævnte Institutioner ikke blot vilde udfylde Savnene, men ogsaa yderligere bidrage til at vække Iveren for det almene Vel og give den en sand og gavnlig Næring, — formene vi at have paavist Hensigtsmæssigheden af en Folkerepresentationens Deeltagelse i Lovgivning og Bestyrelse.

Vi tillade os derfor at anbefale denne Sag til Forsamlingens gunstige Modtagelse, og at bede den indgaae til H. Majestæt Kongen med en allerunderdanigst Indstilling desangaaende.

Paa Færøerne, i Aaret 1846.

(Med 28 Understrifter.)

Efterat have oplæst Andragendet tilføiede Pro-
ducenten: Da jeg nærer det Haab, at For-
samlingen vil nedsette en Committee til at tage
Petitionen under Behandling, skal jeg ei opholde
Forsamlingen med at fremsføre saadanne Bemærk-
ninger, som jeg ved Sagens senere Foretagelse
vel vil finde Leilighed til at gjøre. Jeg skal kun
med Hensyn til det ene Indstillingspunct i An-
dragenet — det nemlig, angaaende Drettelsen
af et Folkething — yttre et Par Ord. Udtryk-
kene herom ere nemlig saa almindelige, at flere
muligen vilde have forstaaet det, som om der an-
droges paa Drettelsen af en egen Stænderfor-
samling, og at det var Petenternes Mening, at
Færøerne skulde løsriives fra den Forbindelse med
Nisternes Stænder, hvori de hidtil, ifølge den
gjældende Lovgivning, have staaet. Hvis dette
skulde være Meningen, vilde jeg for min Deel
ikke kunne understøtte dette Punct; men jeg har
Grund til at troe, at det ikke er Meningen der-
med. Jeg har nemlig fra een af Petenterne, og
det fra een af dem, som have stillet sig i Spidsen
for Andragendet, modtaget et Brev, hvori han
bebuder Petitionens Indgivelse, og i denne An-
ledning yttre sig saaledes: „Kan det komme
istand, hvortil nu Andragender circulere Færø-
rundt, som skulle indsendes til Stænderne, og
som jeg med de fleste i Thorshavn har under-

skrevet, angaaende en Communal-Forsat-
ning eller Thing, vil vist de fleste Nærings-
grene derved fremmes.“ Af disse Ytringer for-
mener jeg, det er klart, at Forfatteren af Brevet
ved den ansøgte Drettelse af et Folkething kun
har tænkt paa Indførelse af en Communalforsat-
ning paa Landet, og jeg maa antage, at dette
ogsaa har været de øvrige Petenter's Mening,
skjøndt det ikke kan nægtes, at saavel Udtrykkene
i Indstillingspunctet, som den Maade, hvorpaa
det er motiveret, kunde lede til at antage, at
man havde Indretningen af en egen særøst Stæn-
derforsamling for Die. Derimod indrømmer jeg,
at ved Indførelsen af en Communalforsatning paa
Færøerne, vil det, ifølge Forholdene der, blive
nødvendigt, at tillægge det øverste Communalraad
en langt større Virkefreds og Omraade, end Til-
fældet er med Amtsraadene i Danmark. Jeg skal
i denne Henseende fortiden kun gjøre opmærksom
paa, hvad ogsaa i Petitionen er udhævet, at
mange Forhold paa Færøerne, og det ikke blot
Landbosforholdene, men ogsaa de øvrige Nærings-
forhold, for en stor Deel ere ordnede ved Sæd-
vaner, hvilke man nødvendigviis maa have et nøie
Kjendskab til, inden der kan tænkes paa at regu-
lere disse Forhold ved Love; men en fuldstændig
Kundskab i saa Henseende vil man neppe erholde,
uden hos Folket selv, og dette vil kun opnaaes,
naar Folket, ved sine Repræsentanter i Commu-
nalraadet gives Leilighed til at udtale sig an-
gaaende saadanne Gjenstande. Forsaavidt derfor
Andragendet gaaer ud paa, at det høiere Commu-
nalraad (som man kalder det Amtsraad eller Fol-
kething er en ligegyldig Sag), foruden dets Deel-
tagelse i de egentlige communale Anliggenders
Bestyrelse, tillige erholder Leilighed til at afgive
Betænkning over de Love, som skulle emanere for
Landet, da er dette vistnok vel grundet, og for-
tjener at understøttes. Jeg troer endnu at burde
henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa Rescriptet
af 6te Juni 1821, der indeholder de nugældende
Regler for Lovenes Emanation paa Færøerne.
Dette Rescript bestemmer: at Cancelliet skal være
bemyndiget til at foranstalte Anordninger, som ere
udgivne for Danmark, bekjendtgjort til Efter-
levelse for Færøerne, naar det efter foregaaende
Brevverling med det kongl. Rentekammer eller
med Overøvrigheden paa Verne, maa ansees
utvivlsomt, at de der ere anvendelige. Det be-

roer altsaa for Tiden alene paa Correspondencen mellem de vedkommende Regjeringscollegier og Øvrigheden paa Landet, om de for Danmark emanerede Anordninger skulle udvides til at gjælde der, med eller uden Modificationer. Kommer man til det Resultat, at de kunne anvendes uden nogen Modification, blive de uden videre bekendtgjorte paa Verne til Efterlevelse. Bliver Resultatet derimod, at der i en Anordning bør foretages visse Modificationer, indstilles Sagen til H. Majestæts Afgjørelse, og det af Allerhøist samme bifaldte Lovudkast forelægges derpaa Østlisternes Stænderforsamling til Betænkning, hvorefter Loven i et allerhøieste Rescript emanerer for disse Ver.

Den kongelige Commissarius: Jeg vilde have fremsat den Bemærkning, som nu, efter hvad der af den ærede Producent er yttret, synes overflødig, at det neppe vilde være gjort liget at anordne en egentlig Stænderforsamling for Færøerne; hvorimod der, ogsaa efter min Mening, kunde være Grund til at tage under Overveieelse om der ikke maatte kunne indrettes en Communalforfatning for bemeldte Ver. At da tillige Communalbestyrelsens Erklæring vilde kunne indhentes, forinden Lovbestemmelser gives om de særegne Forhold paa Verne, er en Selvfølge. Jeg finder mig fremdeles foranlediget til i den Anledning at bemærke, at Rentekammeret allerede har søgt at tilvejebringe Erklæring fra udvalgte Mænd fra de enkelte Ver, med Hensyn til den Ordning af de forvirklede Landbosforhold, som man har paatænkt; men Sligt vilde naturligvis langt bedre kunne opnaaes, naar der var en Communalbestyrelse tilstede. Iøvrigt skal jeg, da jeg netop er Chef for den Section af Rentekammeret, hvorunder Færøerne henhøre, tilføie, at jeg har haft Leilighed til at erfare, at der i det Hele finder et godt Forhold Sted mellem Vernes Beboere og Embedsmændene, og at dette for en ikke ringe Deel har sin Grund i Beboernes forstandige Tænkemaade, ligesom overhovedet Almuen der paa ingen Maade i Dplysning staaer tilbage for Almuen i Rigets øvrige Dele; — Noget, der ogsaa taler for, at en selvstændig Communalbestyrelse sammesteds maatte kunne organiseres. Om den ærede Forsamling vil være istand til at gaae ind paa den specielle Indretning af de attraaede kommunale Institutioner, eller om samme ikke maatte

beroe paa en nærmere Undersøgelse af de særegne Forhold paa Verne, maa jeg henstille til den Comitee, som maatte blive nedsat, og derefter til selve Forsamlingen.

Overretsprocurator Christensen: Ved det Andragende, som nu foreligger, paatrænger der sig visseflige flere Betragtninger, hvoraf jeg finder mig opfordret til strax nu at udhæve et Par. Allersørst er det vistnok ganske mærkeligt, at, medens den sidste Communalanordning, der for Landet alt er emaneret og gjort gjældende her for 5 Aar siden, er der for Færøerne i den Retning ikke gjort det Allermindste, uagtet det, som den kongelige Commissarius selv har antydnet, maa antages erkendt, at der paa hine Ver baade er Trang til de kommunale Indretninger og den fornødne Dplysning for rigtigheden at benytte dem. Det kunde være interessant at vide, om der, og i saa Tilfælde, hvorfor da, fra Regjeringens Side Intet er foretaget for at deelagtiggjøre Færingerne i det Gode, den kommunale Forsatning uægteligt er, saa meget mere som der i den indgribende Ordning af vigtige Forhold, som man veed, at Regjeringen har foretaget og staaer i Begreb med at foretage, synes at indeholdes en Dpfordring for den til at gjøre et saadant Skridt. Den anden Betragtning, som paatrænger sig mig, og det med megen Alvor, angaaer Producentens Fortolkning af den af ham oplæste Petition. Jeg skal herved aldeles ikke see hen til, om en provindsiel Landdag efter de locale Forhold paa Færøerne vil passe der eller ikke; men, naar man seer hen til, at dette Lands Beboere ere aldeles urepræsenterede her i Forsamlingen — thi, at Hans Majestæt Kongen udnævner et enkelt Medlem, med Bestikkelse til at repræsentere dem, er noget saa uegentligt og saa abnormt, at det ei kan træde istedetfor en virkelig Repræsentation —, saa forekommer det mig betænkeligt at fortolke det Andragende, som er fremkommet her i Forsamlingen, paa den Maade, som Producenten har gjort; thi baade Andragendet og selv det af den Deputerede oplæste Brev synes, naar man tillige gaaer ud fra den factiske Forudsætning, at en Stænderinstitution er indført i Danmark, noksom at tale for, at det virkelig har været Petenternes Mening, at der paa Færøerne skulde oprettes en raadgivende, provindsiel Landdag, ligesom jeg maa tilføie, at jeg, forsaavidt Vernes Befolkning

maa antages villig til at bære de forholdslemæssigt meget betydelige Omkostninger, som ville være forbundne med en saadan Institution, ei kan tænke noget Sted, hvor der kan være større Trang dertil, end der, og det af de Grunde, som netop Petitionen i al Korthed har angivet. Det forekommer mig, at Forsamlingen, navnlig paa Grund af Vernes urepræsenterede Tilstand, vilde handle ubetænksomt imod Færingerne, dersom man indskrænkede Andragendets Betydning, saaledes som Producenten har gjort det, idetmindste saalænge der ingen bedre og stærkere Grunde lade sig anføre for, at Petitionairerne ville have Andragendet forstaaet paa en saadan Maade, og jeg skal derfor henstille til Forsamlingen, om ikke den Committee, der vil blive nedsat, maatte paalægges at afgive Betænkning over Petitionen, som Committeeen maatte forstaae den, uden Hensyn til den Fortolkning af Samme, Producenten har villet gjøre gjældende.

Producenten: Det har naturligtvis ingenlunde været min Hensigt at paatvinge enten Forsamlingen eller den Committee, som maatte blive nedsat, den af mig givne Fortolkning af Andragendet, hvilken Fortolknings Rigtighed jeg har søgt at godtgjøre ved at oplæse et Brev til mig fra een af Petenterne. Petitionen foreligger nu Forsamlingen, og jeg har indstillet til denne at nedsætte en Committee til at prøve den, saaledes som den her er oplæst, og det maa altsaa overlades til den Committee, der nedsættes at bedømme, hvorvidt den Mening, som jeg har angivet at ligge i Petitionen er rigtig eller ikke; men jeg troede strax at burde tilfjendegive Forsamlingen, hvorledes jeg antog at maatte forstaae Petitionen, for at møde Indvendinger, som kunde fremkomme imod Samme, og af hvad den kongl. Commissarius har yttret, sees det ogsaa, at min i saa Henseende gjorte Bemærkning, ikke har været paa urette Sted.

Høiesteretsadvocat Lehmann: Det forekommer mig at være en Forskjel af en meget underordnet Betydning, som finder Sted mellem Producentens Mening, angaaende Andragendets Forstaaelse og den sidste Talers, som ogsaa jeg deler; thi, naar det dog er Producentens Mening, at alle Anordninger, som udgives særligen for Færøerne, og at de Anordninger, der emanere for Danmark, men som der med større eller mindre Modificationer

skulle bringes til Anvendelse, forinden skulle forelægges en valgt Forsamling, der repræsenterer alle Verne, til Betænkning, og naar han endvidere naturligtvis maa antage, at denne Forsamling ogsaa maa have Ret til at sætte Spørgsmaal i Bevægelse, angaaende Landets Læro, saa reducerer det hele sig altsaa til det Spørgsmaal, om, naar et saadant Folkething eller Althing, eller hvad man vil kalde det, kommer i Stand, ligesuldt den af Kongen valgte Deputerede, som her skal repræsenterer Færøerne, skal vedblive eller ikke, — et Spørgsmaal, som vistnok kun har ringe Interesse, og hvorom jeg for Diebliffet ikke skal yttre mig. Naar jeg derfor stemmer for en Committee, da stæer det med det Dnsse, at denne Forsamling vil virke for, at Communalanordningens Velgjerninger ogsaa blive Færøerne tildeel, og at samtlige Ver kunne blive repræsenterede ved en af Færingerne valgt Forsamling, som jeg ønsker udrustet med saa mange Rettigheder som muligt.

Den kongelige Commissarius: Jeg skal blot bemærke, at, da jeg ikke skjønner, at det vilde fremme Sagens Behandling, om jeg vilde indlade mig paa de af den Deputerede for det 16de Landdistrikt fremsatte Ytringer, skal jeg derfra afholde mig.

Præsidenten: Med Hensyn til, hvad den ærede Producent har anført, som sin personlige Mening om Andragendets Forstaaelse, da maa jeg antage det som Selvfølge, at dette ikke paa nogen Maade kan indføre paa, hvorledes Committeeen, hvis en saadan bliver nedsat, vil have at betragte og behandle samme.

Ved den derefter foretagne Afstemning blev det eenstemmig, med 62 Stemmer, besluttet at nedsætte en Committee i Anledning af det omhandlede Andragende. Antallet af Committeeens Medlemmer vedtoges at skulle være tre og dertil udvalgtes Cancelliraad Hunderup med 58 Stemmer, Probst Plesner med 43, Directeur Sager med 31.

Præsidenten tilbagekaldte i Forsamlingens Erindring, at Producenten af det Andragende, hvorover Committee saaledes var nedsat, tillige havde indleveret en Petition fra endeel Beboere paa Nolsø, imod Oprettelse for Tiden af faste Skoler paa Færøerne (Nr. 30), og at han, da dette skete, havde yttret Dnsse om, at denne Petition, saafremt Committee nedsættes i den nys behandlede Sag,

maatte afleveres til denne Comité, hvorefter der fra Forsamlingens Side intet fandtes at erindre.

Høiesteretsadvocat Lehmann oplæste derefter det af ham indleverede Andragende fra Skolelærerne Bering, J. Kraiberg og Smidt i Aarhus Stift om en Reform af Almueskolevæsenet, navnlig med Hensyn til Skolelærerembedernes Besættelse og Lønning.

Dette Andragende lyder saaledes:

Dersom et Andragende, som indsendes til Stænderne, kan siges at ligge ligesaameget i Regjeringens som i Folkets Interesse, dersom Andragendet angaaer een af Statens vigtigste Indretninger, dersom dets Indhold ikke mindre tilsigter en almindeligere Deelagtiggjørelse for Folket i Civilisationens Goder end en talrig Stands Frigjørelse fra de Uder, som Næringsforger og mange andre trykkende Baand altfor længe have hildet den i, dersom dets Forslag endelig hverken kunne siges at være uiværksættelige eller taldes overdrevene Fordringer, da tør man vist gjøre Regning paa, at den høitærede Stænderforsamling vil skjænke et saadant Andragende al mulig Opmærksomhed, med Glæde gjøre det til Gjenstand for en omhyggelig Behandling, og endelig anbefale det til Hans Majestæts allerhøieste Bevaagenhed.

At nærværende Petition, som er udgaaet fra en talrig Deel af den danske Skolelærerstand, forener disse Egenheder, troste vi os til at bevise.

At et bedre og et til Tidens Fordringer svarende Underviisningsvæsen maa ligge i Regjeringens Interesse — det have vore bedste Tænkere alt forlængst godtgjort. Herr Professor David, og Mange efter ham, siger nemlig: „at kun der, hvor et Folk er oplyst, er Regjeringen stærk.“ Men en Nations Oplysning, dens sædelige som materielle Dannelse, er væsentlig betinget af den Job, paa hvilken Landets Underviisningsvæsen staaer. Jo bedre dette er organiseret, jo større Garanti der haves for den tilstrækkelige Lærerdannelse, for Lærernes Uafhængighed af indre og ydre Omstændigheder, med desto større Kyndighed, Eenhed og Kraft Overbestyrelsen virker, — med desto større Held maa der kunne arbeides fra Skolens Side paa det nationale Liv til Fremgang i

aandelig og materiel Dannelse. Det ligger i Folkets Interesse.

Verdensaaendens Løsen er „Fremad!“

Stagnationens Standpunkt maa overvindes og er tildeels overvundet; thi om der end gives Momenter, i hvilke Reactionen synes at være det seirende Princip, saa ere dog saadanne kun flygtige og forbigaaende, der snart maae vige og give Plads for en fornyet Kraftanstrængelse fra Aandens Side. Dette har især siden nærværende Aarhundredes Begyndelse stadfæstet sig paa en isinesfaldende Maade. Bondestanden, denne talrige, hæderlige og vigtige Stand, er, ved Aandens mægtige Løstekraft, hævet ud af den næsten til Slaveri grændsende Tilstand, som i tidligere Tider hvilede tungt paa Legeme og Aand. Ogsaa denne Stand er kommet til Bevidsthed af sig selv, har ikke alene lært sine Pligter, men og sine Rettigheder at kjende. Regjeringen har erkjendt det Rigtige heri; thi ved vise og liberale Love har den arbejdet paa, at deeltagiggjøre ogsaa denne Stand i Civilisationens høiere Goder. Men vil man Hensigten, da maa man ogsaa ville Midlet. Og dette er her neppe tvivlsomt; thi omdenskjønt det kan synes, som om et vist materielt Velvære kan ledsage et Folk, om hvilket det maa erkjendes, at dets nationale Dannelsesanstalter staae paa et temmeligt lavt Trin; saa er det dog alligevel vist, at de materielle Interessers Tilgængelse er betinget af Aandens Dygtighed til at opfatte dem, fastholde dem og føre sig dem til Nytte.

Erkjendelsen heraf har ogsaa gjort sig gjældende hos os; thi den oplyste og bedre Deel af Bondestanden vedtkjender sig det selv, at det er netop paa Dannelse, Indsigt og Omdømme det mangler den, og at den aldrig vil kunne formaae at drage nogen ret egentlig Nytte af de liberale Anordninger, betræffende Communal- og Stændervæsenet, saafremt det ikke lyffes den, at høre sig til et ganske andet Standpunkt i intellektuel Henseende end det, den i Reglen for Tiden indtager. At yde vor Stjært til dette Gode er netop Hovedsiemeden af vort Andragende.

Men dette angaaer endelig ogsaa en talrig og vi tør sige en vigtig Stands egen personlige Interesse. Danmark har langt over 2,000 Skolelærere. Til dem er Massen af Ungdommens Dannelse betroet: „det er i Ungdommen, der skal